

NIEUWSBRIEF nr 14

Lente 2023

KUNSTKRING BNP PARIBAS FORTIS vzw

ONS CONTACTEREN :

SECRETARIAAT : ons secretariaat in Watermaal-Bosvoorde is open de 1^e en 3^e dinsdag van de maand.

Officieel adres : Kunstkring BNP PARIBAS FORTIS vzw, Warandeborg 3, 1000 Brussel

Briefwisseling : Kunstkring vzw,
Kruisbooglaan 22
1170 Watermaal – Bosvoorde

E-Mail : cercledart-kunstkring@cae-kkk.be

Website : <http://www.cae-kkk.be>

Ondernemingsnummer : 6687 446 011.

WAT VINDT U IN DEZE NIEUWSBRIEF...

Eens te meer gaat onze aandacht naar een minder bekende plaats in hartje Brussel : het Martelarenplein. Vervolgens wijden wij een artikel aan een probleem dat meer en meer voorkomt: wat doen we met een verzameling na het overlijden van de ouders ? Veel leesgenot.

OPGELET: vanaf dit jaar is het jaarlijks lidgeld van de Kunstkring verhoogd naar € 10 per persoon zoals alle andere clubs van de bank

Patrimonium

HET MARTELARENPLEIN IN BRUSSEL

De zoon van een van onze leden heeft zich gespecialiseerd in het schrijven van artikels in het Engels over het onroerend patrimonium van Brussel voor de online encyclopedie Wikipedia. Hij werd door Wikipedia onderscheiden voor zijn artikel over het Martelarenplein. Hieronder vindt u een aangepaste versie in het Nederlands.

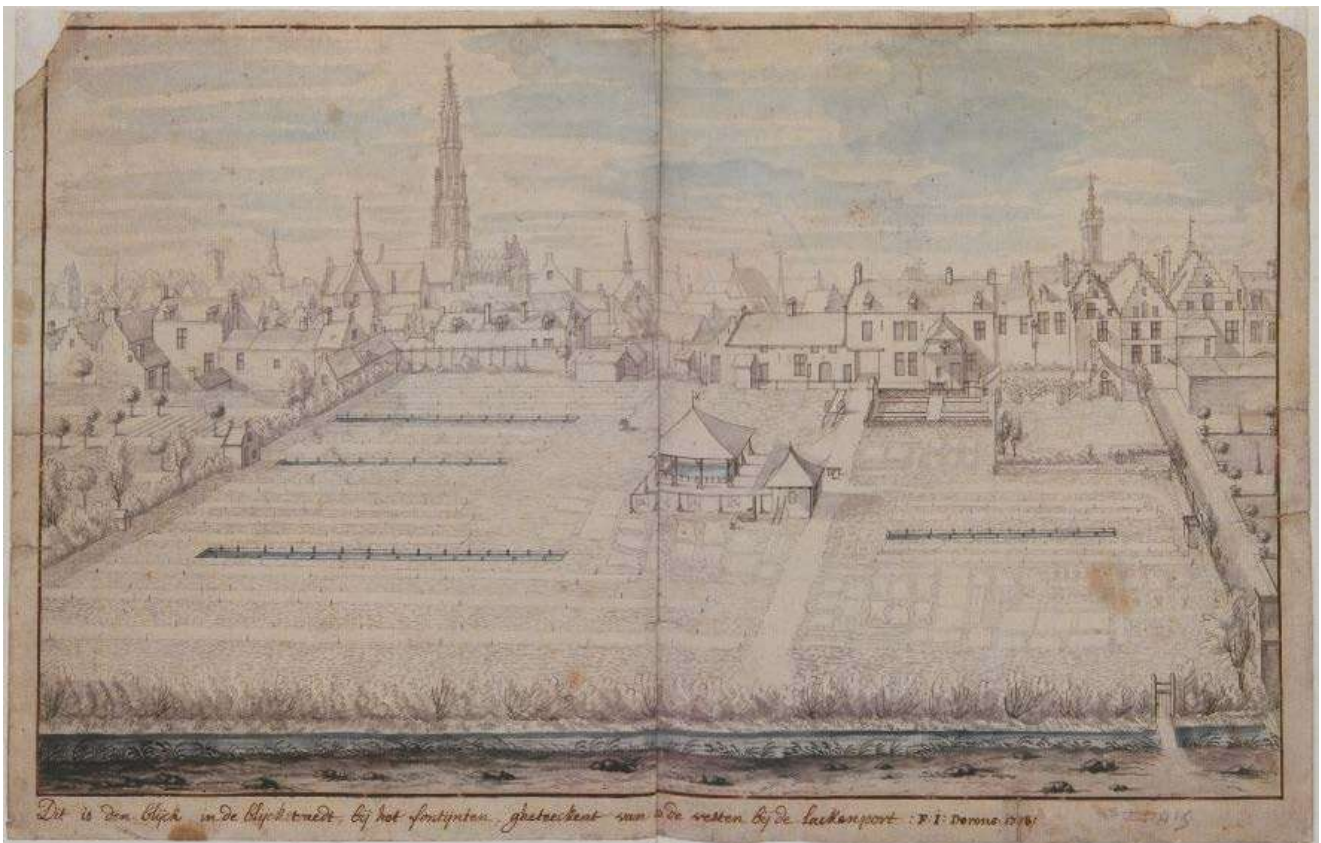
Het Martelarenplein is een historische plaats in hartje Brussel in de buurt van de Broekstraat – E. Jacquainlaan tussen de Broekstraat en de Nieuwstraat (2^e belangrijkste handelscentrum van het land)¹. De huidige naam refereert naar de martelaren uit de septemberrevolutie van de Belgische Omwenteling in 1830. Oorspronkelijk heette dit plein St-Michielsplein, refererend naar de patroonheilige van de stad Brussel². Het werd aangelegd in strakke neoclassicistische stijl tussen 1774 en 1776 volgens de plannen van Claude Fisco³.

Een begraafplaats in het centrum van de stad

Meer dan 400 helden van de Belgische Revolutie liggen begraven onder de plaveien van het Martelarenplein. Velen rusten niet ver van de plaats waar ze sneuvelden tijdens de gevechten in de straten van Brussel of op de barricaden.

Het Martelarenplein heeft een sobere en strenge uitstraling, karakteristiek voor de neoclassicistische architectuur. Het idee werd ontleend aan het Koningsplein in Parijs waar de stijl zich heeft ontwikkeld op het einde van de 17^e eeuw. Het is een dubbele symmetrie die het best in het oog springt wanneer je aankomt vanuit de St-Michielsstraat.

Zoals voor het Koningsplein en de gebouwen langs het park van Brussel⁴ hebben de autoriteiten ernaar gestreefd om de homogeniteit van het geheel te bewaren. Dat valt o.m. op door de eigenaars te verplichten de gevels in asgrijs en de deuren en vensters in parelgrijs te verven. Idem voor de uniforme architectuur van de gevels : het gelijkvloers geeft de indeling weer, de vensters de gewelven.

Den Blijck, tekening van Derons, 1748.

Geschiedenis

Het Martelarenplein werd aangelegd op de plaats waar men vroeger het linnen bleekte : Den Blijck⁵. In 1773 stelde de stad Brussel – ondertussen eigenaar geworden van de grond – de stadsarchitect Claude Fisco aan om er een neoclassicistisch plein van te maken.

De werken – inbegrepen het doorkruisen van de verkeersaders van de stad – duurden van 1774 tot in 1776. Het feit dat het plein de naam kreeg van de patroonheilige van de stad, toonde het belang van deze première in Brussel. Het betekende een radicale breuk op esthetisch, typologisch en stedenbouwkundig vlak tegenover de traditionele toepassingen.

Het St-Michielsplein in *Description de la ville de Bruxelles enrichie du plan de la ville et de perspectives*, 1782. (Beschrijving van de stad Brussel met het plan van de stad en de vooruitzichten).

In 1776 verkreeg Ignez Vitzthumb, directeur van de Muntshouwborg, de toelating om een « mobiel theater » op te richten op het plein: een kleine, lichte, demonteerbare constructie waar hij Nederlandstalige stukken kon opvoeren. Het project was verlieslatend en liep uit op de verkoop van het theater in 1777. In 1795, tijdens de Franse Revolutie, werden de benamingen van de straten en pleinen met religieuze connotatie gewijzigd en het plein kreeg de naam van *Blekerijplein*, refererend naar de oude gebruiken op het plein.

Het St-Michiels plein : gravure met aquarelverf van Amboise Orio, naar een tekening van Bernard Ridderbosch, 1783.

Latere tijden

De inrichting van het plein veranderde dikwijls in de loop der eeuwen. Oorspronkelijk was het plein geplaveid en leeg, zoals te zien op gravures uit het eind van de 18^e eeuw. In 1802 werden er in het midden lindebomen geplant.

Het Martelarenplein beplant met lindebomen, 1810

In 1830 werden de eerste slachtoffer van de Belgische Revolutie er begraven. In 1831 besliste het Voorlopig Bewind om het plein om te vormen tot een nationale herdenkingsplaats voor de slachtoffers van de revolutie. Het monument ter ere van de martelaren van de revolutie in 1830, bekend onder de naam « monument Pro Patria », door de hefbeeldhouwer van Leopold I, Guillaume Geefs, werd opgericht in 1836–1838. Het bestaat uit een standbeeld en een crypte.

Het monument Pro Patria van Guillaume Geefs en detail.

De oprichting van het monument betekende een verandering van het plein door het wegwerken van het perspectief vanuit de St-Michielsstraat in de richting van de Peterseliestraat. Volgens historicus Guillaume Des Marez is het standbeeld « onbetwistbaar te breed en stemt het niet overeen met het beginontwerp van het kunstwerk ». In 1839 verandert het uitzicht van het plein eens te meer door de toevoeging van een bloembed aan beide zijden van het monument, het geheel omgeven door een afsluiting en lantaarns. In 1841 kwamen er fonteinen die in 1861 werden vervangen door waterbekkens. In 1897–1898 werden 2 bijkomende kleine monumenten opgericht op het plein : één ter ere van de acteur en poëet Jenneval⁶, het tweede ter ere van Frédéric de Mérode.

Het plein in 1910. Let op de bloemperken en de waterbekkens langs beide zijden van het monument.

21 juli 1915: bijeenkomst rond het monument tijdens de Duitse bezetting naar aanleiding van de nationale feestdag.

In de loop der jaren waren er soms politieke manifestaties op het plein. Zo hebben op 23-09-1884 drieduizend socialisten een nationale herdenking verstoord door het zingen van « La Marseillaise » en « La Carmagnole ». De leiders van de manifestatie – Jean Volders en Louis Bertrand – werden aangehouden. Tijdens W.O. I werden vaderlands-lievende manifestaties verboden. Toch verzamelde de bevolking zich spontaan op het plein als teken van protest tegen de Duitse bezetting.

Moderne tijd (na 1945)

Het Martelarenplein evenals de gevels en de daken van de gebouwen werden in 1963 samen met het monument geklasseerd door het Koninklijk Besluit van 10-06-1963. In 1979-1980 werd het plein gedeeltelijk gerestaureerd in zijn originele staat en werd opnieuw geplaveid. Terzelfdertijd werden ook de monumenten van Jenneval en van Graaf de Mérode verplaatst : één aan de noordkant, het ander aan de zuidkant.

Vandaag herbergen de gebouwen op het plein de zetel van de Vlaamse Gemeenschap, evenals de diensten van de Vlaamse Ministerpresident.

In 1998 installeerde het Théâtre des Martyrs zich ook in één van de gebouwen. Er bevinden zich ook 2 boekhandels waaronder de CFC-Editions (uitgaven van de Cocof – Commission communautaire francophone), een jeugdherberg en een vijf-sterren hotel . Op enkele passen van het plein – aan het begin van de Peterseliestraat⁷ – bevindt zich ook een tempel van de vrijmetselarij .

De Peterseliestraat langs de kant van het Martelarenplein met links de tempel van de vrijmetselaars, rechts vooraan de boekhandel CFC en achteraan rechts het vroegere gebouw van de bank.

Notas

- (1) Na de Meir in Antwerpen.
- (2) Men herkent St-Michiel die de duivel verslaat als symbool van Brussel.
- (3) Claude Fisco (1736–1825) : ingenieur en architect. Ook de herstelling van de « Fontein met de waterspuwer » (1786) naast de grote markt hebben we aan hem te danken.

- (4) Waaronder die van de bank, o.a. de oude gebouwen van de Generale Maatschappij van België.
- (5) Alleen de Blekerijstraat herinnert ons nog aan de vroegere buurt.
- (6) Auteur van de Brabançonne (zie ons artikel in onze Nieuwsbrief Nr. 12).
- (7) De straat tussen de oude gebouwen in de Broekstraat en het AB-gebouw van de bank.

De crypte en een deel van het monument Pro Patria van Guillaume Geefs.

In de strips :

Het Martelarenplein komt voor in *Le Dernier Pharaon* verschenen in de reeks *Blake en Mortimer*. Het scenario werd geschreven door Jaco Van Dormael, Thomas Gunzig en François Schuiten, door deze laatste getekend en ingekleurd door Laurent Durieux : door een ijzige koude vinden de personages Philip Mortimer en Lisa er Luna terug.

In de filatelie :

Postzegel van 1975 :

Volgens de brochure van de Post is « **Martelaren van de vrijheid plein** » de volledige benaming van het plein.

HERINNERING AAN ONZE LEDEN DIE DE BANK VERLATEN ... EN ALLE ANDEREN :

Vergeet niet je persoonlijk e-mailadres aan de Kunstkring te bezorgen zodat we gemakkelijk alle info kunnen doormailen evenals de nieuwsbrieven.

Gezien de politiek van de bank om alle bijvoegsels bij de e-mails weg te filteren is het voor wie nog actief is binnen de bank aangewezen om je persoonlijk e-mailadres aan de Kunstkring te bezorgen via cerclédart-kunstkring@cae-kkk.be

Vanaf nu kan je alle info van de Kunstkring terugvinden via MY HR / MY well-being/Clubs of via https://weshare.group.echonet/sites/csr/layouts/15/WopiFrame.aspx?sourcedoc={8D69BBBC-F902-42CA-B2A5-EB17331351B7}&file=CL_001_FR.pptx&action=default

Heb je een interessant artikel over een cultureel onderwerp (kunst, geschiedenis, muziek...) dat je wil delen met de andere leden van de Kunstkring ? Wij zorgen eventueel voor de vertaling en de publicatie in de Nieuwsbrief.

Er bestaat een groep Kunstkring op **Facebook**. Aarzel niet om lid te worden via :
<https://www.facebook.com/groups/773028359401181>

WAT DOEN MET VERZAMELINGEN VAN OVERLEDEN OUDERS OF ?

Het is van alle tijden : sommigen hebben van alles verzameld als tijdverdrijf of als hobby. Tijdens WO II zijn velen begonnen met het verzamelen van postzegels, sigarenbandjes, munten ... Tijdens deze periode ontstond een groepje filatelisten van de ASLK, de voorloper van de Kunstkring en de afdeling Verzamelingen. In de loop der jaren hebben ontelbare collega's samengewerkt aan deze activiteiten. In de jaren '60 opende zich een nieuwe markt voor zowel antiquiteiten als voor postzegels, munten, enz.

En vandaag ?

De tijden zijn veranderd. De generaties die gedurende vele jaren hun verzamelwoede hebben uitgeoefend, zijn aan verdwijnen. De jonge generatie heeft andere interesses: videospelletjes, TikTok, Instagram ... Met als gevolg : er komt van alles op de markt waar geen interesse meer voor is en waar men moeilijk een koper voor vindt. Anders gezegd : er is nog slechts interesse voor de speciale dingen en dan nog bij een beperkt publiek.

Kopers maken hun keuze wat betreft kunstvoorwerpen, stijlmeubelen, juwelen, enz. Handelaars en specialisten zitten met grote voorraden. Sommige domeinen zoals de strips die vroeger gemakkelijk een koper vonden voor een goede prijs, vinden nu geen koper meer : wie nog interesse heeft, heeft reeds een exemplaar. En de sigarenbandjes ...?

20-30 jaar geleden kochten de professionele postzegelhandelaren de mooiste stukken aan 10% van de catalogusprijs en verkochten die aan 50%. Vandaag verkopen sommige handelaars hun stukken aan 10% van de catalogusprijs ! Internetverkopers zoals Ebay en Delcampe zijn ook verzadigd.

Wat doen met een verzameling van 500 strijkijzers ... ?

Wat doen met een verzameling van 500 strijkijzers, 50 oude koffiemolens?

Het zijn verzamelingen die een waarde hebben in hun geheel maar die hun waarde verliezen als je bvb de 5 interessantste verkoopt.

Soms zijn een musea of een archieffonds geïnteresseerd, maar dan wel gratis...

Iemand een plezier doen of er zelf plezier aan beleven ...

In deze omstandigheden moet je de zaken anders bekijken. Waar tot voor kort een verzameling een zekere waarde had dat je kon erven en/of verkopen, heb je nu iets waarvan je niet weet wat je er mee kunt/moet doen.

Verzamelen blijft vandaag interessant vanuit cultureel standpunt ... alleszins voor wie verzamelt. Wat je vroeger als investering aanzag zie je nu als de prijs die wil betalen voor een uitstap, een bioscoopavond, een concert, een theater of een restaurantbezoek. En, voor wie zich wil ontdoen van een verzameling, kan ze altijd cadeau doen aan een of andere verzamelaar(-ster).

Je mag altijd de afdeling Verzamelingen van de Kunstkring contacteren voor een advies of een goede raad.

Ik heb nog oude postzegels. Mag/Kan ik die nog gebruiken?

- De postzegels – uitgegeven in Belgische frank – uitgegeven na 2 oktober 1961 mogen nog worden gebruikt tot 31 december 2027. Postzegels in Euro blijven voor onbepaalde tijd geldig.
- Deze oude postzegels zijn niet meer geldig voor de frankering van priorbrieven in België (verplicht om priorzegels met barcode te gebruiken). Ook niet voor aangetekende zendingen (verplicht om zegels voor aangetekende zendingen te gebruiken) noch voor de frankering van pakjes in België of naar het buitenland.

(Mededeling van bpost)

HERINNERING : De **afdeling Verzamelingen** heeft zijn werkwijze aangepast voor de verspreiding van de wisselboekjes en filatelistische catalogi. Ondertussen zijn de bijeenkomsten opnieuw opgestart maar momenteel aan een lagere frequentie dan vroeger.

De bibliotheek van de afdeling Verzamelingen bevat niet alleen filatelistische catalogi (Yvert en Tellier ...) maar ook catalogi en andere speciale referentiewerken van o.a. penningkunde.

Wenst u één van deze werken te raadplegen of te ontlenuen? Contacteer de Kunstkring via het e-mailadres van de Kunstkring.

